

UNELE PROBLEME ALE ASPECTULUI CULTURAL STOICANI-ALDENI

de MIHAI SIMON

Fiind un aspect cu conținut sintetic, fapt subliniat în repetate rânduri de cercetătorii care s-au ocupat de problematica sa, ca de altfel și în recenta monografie ce i-a fost dedicată¹, cunoașterea aspectului Stoicani-Aldeni implică cunoașterea amănunțită a zonelor și culturilor vecine, care au contribuit la nașterea sa. În consens cu această cerință, în articolul de față vom aborda problema originii și a momentului de sfârșit al aspectului, deoarece considerăm că înțelegerea corectă, mai ales a componentelor care au stat la baza formării sale, constituie cheia înțelegerii specificității și a rolului jucat de acest aspect în cadrul eneoliticului sud-est european. Pentru a elucida problemele originii acestui aspect, având în vedere că încă de la început a fost socotit ca o sinteză între comunitățile gumelnițene și ariuşdene de către Gh. Ştefan², idee la care aderă și Mircea Petrescu-Dîmbovița³, apoi ca o sinteză între culturile Precucuteni III și Gumelnița A1 de către E. Comşa⁴ și Vl. Dumitrescu⁵, acesta din urmă lansând chiar concepția de variantă regională a culturii Gumelnița, sau ca o sinteză Cucuteni A1 — Gumelnița de către A. Nițu⁶ și I. T. Dragomir⁷, idee la care subscrie în prezent și E. Comşa în articolul publicat în colaborare cu V. Georgescu⁸, am considerat necesară compararea elementelor ceramice din așezările principale sau culturile ce au fost socotite ca participând la geneza sa. În acest sens am adoptat procedeul de a pune față în față tipurile de forme ceramice și motive ornamentale, așa cum le cunoaștem din publicațiile de referință pentru așezările de la Ariuşd⁹, Frumușica¹⁰, Izvoare¹¹ și Stoicani¹². Pentru partea specificată în planșe ca fiind Stoicani-Aldeni, am folosit îndeosebi materialul publicat de I. T. Dragomir în monografia dedicată aspectului, dar și alte materiale ca de exemplu cele de la Aldeni¹³, sau ma-

¹ I. T. Dragomir, *Eneoliticul din sud-estul României. Aspectul cultural Stoicani-Aldeni*, București, 1983.

² Gh. Ştefan, Raport MNA, 1944, p. 31-75.

³ M. Petrescu-Dîmbovița, *Materiale*, 1, 1953, p. 58,60.

⁴ E. Comşa, SCIV, 14, 1963, 1, p. 23.

⁵ Vl. Dumitrescu, SCIV, 14, 1963, 1, p. 62, de asemenea Vl. Dumitrescu, A. Bolomey, Fl. Moșoșanu, *Esquisse d'une préhistoire de la Roumanie*, București, 1983.

⁶ A. Nițu, Studii și comunicări, Sfîntu Gheorghe, 1973, p. 75 — 76, 87.

⁷ I. T. Dragomir, *op. cit.*, p. 10, 52, 112.

⁸ E. Comşa și V. Georgescu, SCIVA, 34, 1983, 4, p. 346—347.

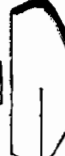
⁹ F. Jászó, *Dacia*, 1, 1924, p. 1—27. Atragem atenția că deoarece așezarea în întregime a fost comparată cu aspectul Stoicani-Aldeni și nu doar ceramica bicromă, la fel am procedat și noi.

¹⁰ C. Matasă, *Frumușica. Village préhistorique à céramique peinte dans la Moldavie du Nord, Roumanie*, București, 1946.

¹¹ R. Vulpe, *Izvoare. Săpăturile din 1936 — 1948*, București, 1957.

¹² M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, p. 13—111.

¹³ E. Comşa, *op. cit.*, p. 7—34.

1. Precucuteni							
2. Ariușd				 			
3. Izvoare III1				 			
4. Frumușica							
5. Stoicani		 					
6. St.-Aldeni				 			
7. Gumelnita		 				 	

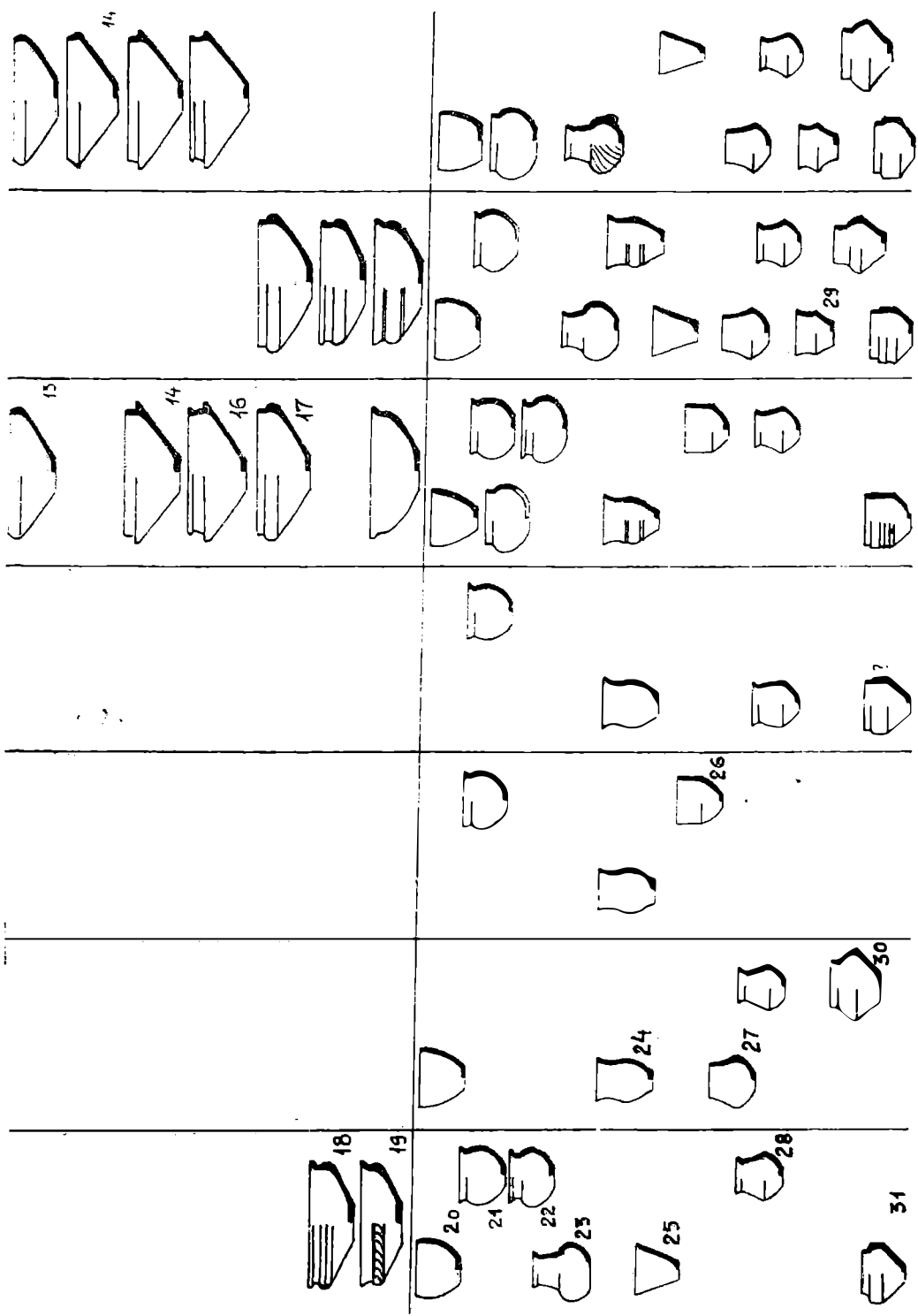

Fig. 1. Tipologia comparată a formelor ceramice.

1. Precucuteni	2. Ariușd	3. Izvoare II1	4. Frumușica	5. Stoicani	6. St-Aldeni	7. Gumelnița
		 32 33		 34	 	
 36					 35 38	 37 37
 41	 39 42 43 46 48	 45 	 47	 44	 40 49	
 50 51		 				

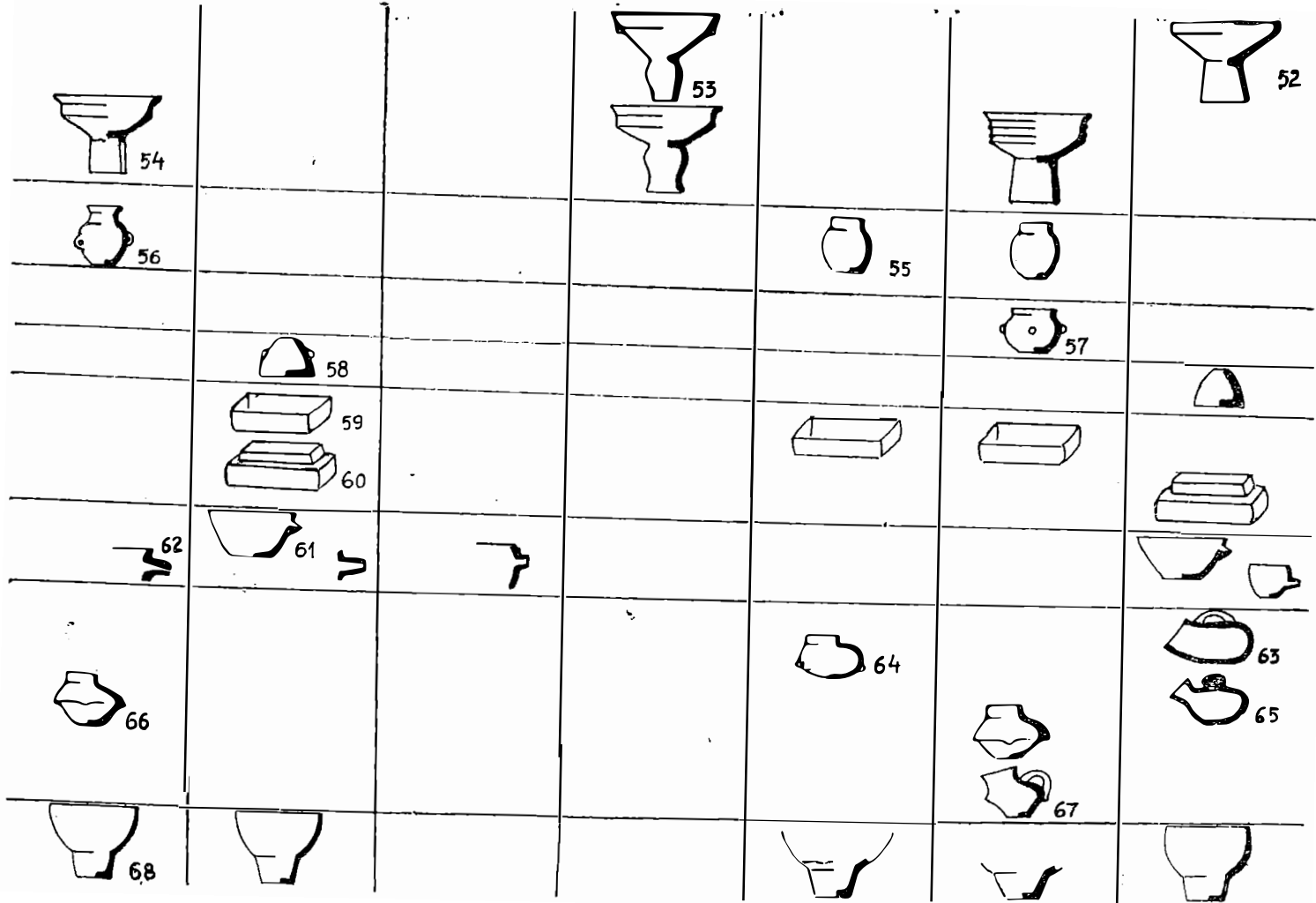

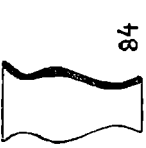

Fig. 2. Tipologia comparată a formelor ceramice.

1. Precucuteni	2. Ariușd	3. Izvoare II1	4. Frumușica	5. Stoicani	6. St.-Aldeni	7. Gumelnița						
 <p>69</p>	 <p>71</p>	 <p>72</p>			 <p>70</p> <p>73</p> <p>74</p> <p>75</p>	 <p>76</p> <p>77</p> <p>78</p> <p>80</p> <p>81</p>	 	 		 	 <p>84</p>	

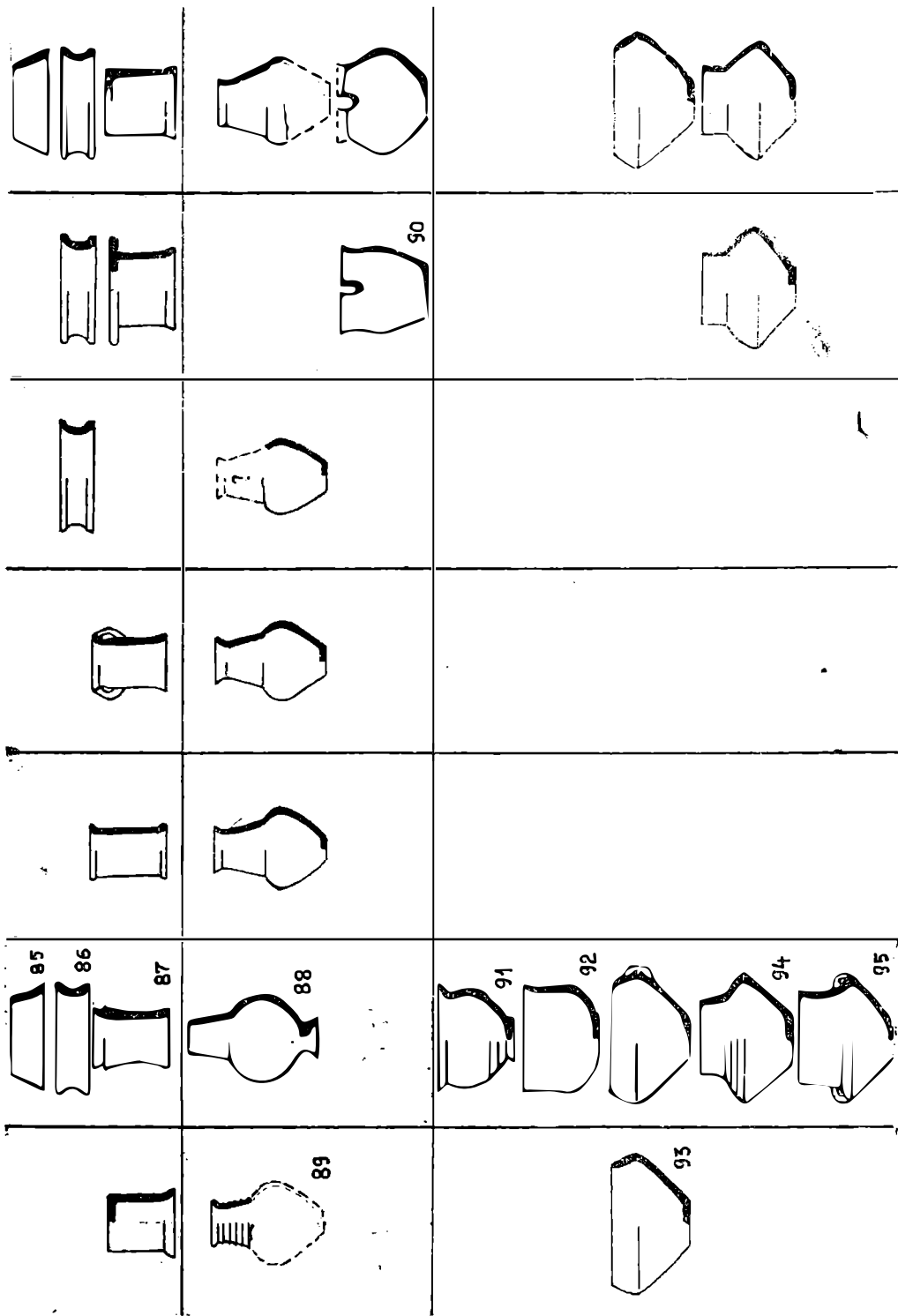

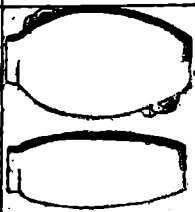

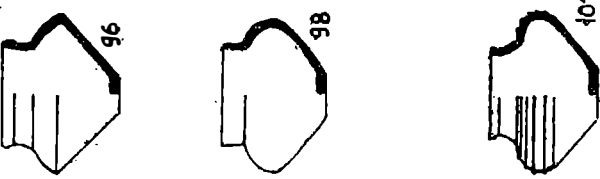
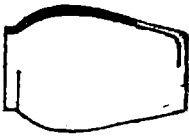
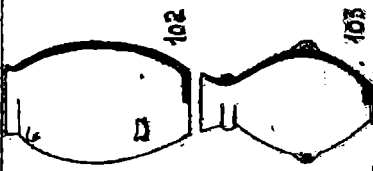
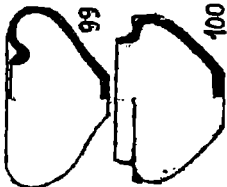

Fig. 3. Tipologia comparată a formelor ceramice.

7. Gumelnița		
6. St.-Aldeni		
5. Stoicani		
4. Frumușița		
3. Izvoare II 1		
2. Ariușd		
1. Precucuteni		

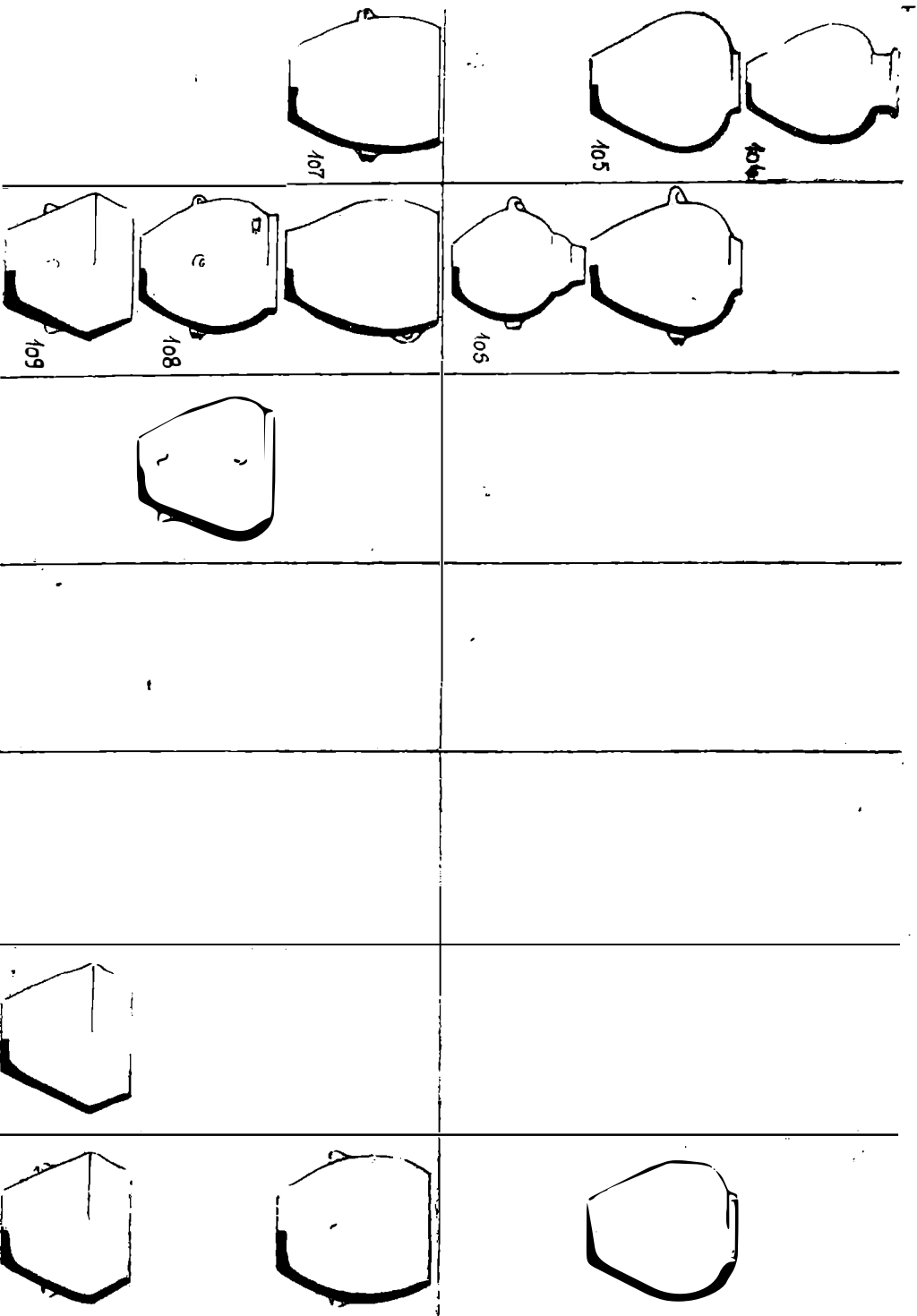

Fig. 4. Tipologia comparată a formelor ceramice.

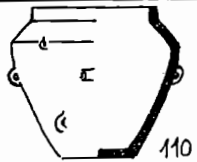
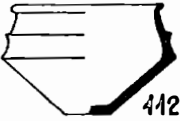
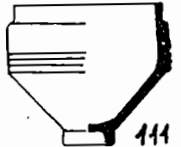
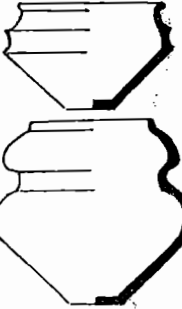

1. Precucuteni	2. Ariuşd	3. Izvoare II1	4. Frumuşica	5. Stoicani	6. St.-Aldeni	7. Gumelnița
 <p>413</p>	 <p>110</p>			 <p>412</p>	 <p>411</p>	 <p>414</p>
 <p>114</p>		 <p>115</p>		 <p>115</p>		
	 <p>115</p>		 <p>115</p>			

Fig. 5. Tipologia comparată a formelor ceramice.

terialul adunat din perieghază de la Năeni, jud. Buzău ¹⁴. Analiza comparată a tipologiei formelor ceramice ilustrează faptul că majoritatea elementelor puse în discuție sînt foarte asemănătoare, ceea ce ni se pare normal dacă ne gîndim că epoca neolitică, mai ales perioada de sfîrșit a ei, eneoliticul, este epoca unor vaste sinteze avînd la bază înglobarea în mari unități culturale și teritoriale a elementelor sud-est europene. Chiar dacă în stadiul actual al cercetărilor nu putem apela la o situație statistică, fie ea chiar și foarte simplă sau rudimentară, cîteva forme ilustrează destul de clar filiația genetică a aspectului Stoicani-Aldeni. Este vorba în primul rînd de vasul askos precucutenian ¹⁵ (fig. 2/66). Ținem să remarcăm cu această ocazie că forma de askos nu este cunoscută în cadrul culturii Cucuteni, iar în cadrul culturii Gumelnița el apare doar în faza a doua (A2) de evoluție. Exemplarul de la Glina, atribuit de I. T. Dragomir aspectului Stoicani-Aldeni ¹⁶, își găsește analogii pînă la identitate în aria gumelnițeană posterioară fazei A1, ca la Măgura Jilavei ¹⁷ sau Hotnița ¹⁸. De altfel, însuși mînerul său, în unghi, este specific formelor tîrzii ale culturii Gumelnița. O altă formă foarte interesantă este vasul cu gît dublu ¹⁹ (fig. 3/90) ale cărui analogii le găsim doar în cadrul culturii Gumelnița ²⁰. Exemplarul de la Račeva, din Bulgaria, se apropie cel mai mult de cel de la Vulcănești, cu toate că are în plus două toarte orizontale, dispuse lateral.

De asemenea trebuie să remarcăm forma picioarelor la fructiere, exemplarul de la Vulcănești ²¹ ca și cele din aria gumelnițeană ²² și în general picioarele din cadrul culturii Precucuteni, sînt cilindrice și nu în formă de lălea, ca cele socotite protocucuteniene. Această formă apare numai în cazul unui suport descoperit la Stoicani și atribuit de autorul săpăturilor nivelului 5 ²³. Totodată trebuie să menționăm tortița în formă de corn, specifică culturii Precucuteni, ce apare pe un pahar, care din păcate nu are precizat locul de descoperire ²⁴. O formă cu totul singulară pentru perioada discutată este ceașca cu două tortițe descoperită la Mănăstirea-Fitionești ²⁵. Nu cunoaștem un exemplar asemănător cu tortițe mici, pornind de pe buză și avînd corpul emisferic (fig. 2/38), decît în cadrul culturii Cernavoda I, descoperit la Rîmnicelu ²⁶. Probabil că și în cazul vasului de la Mănăstioara Fitionești apartenența culturală trebuie modificată.

Faptul că o serie de castroane, întilnite în cadrul arealului Stoicani-Aldeni (fig. 1/13 — 17), nu apar decît în cadrul culturii Gumelnița, două forme fiind comune și culturii Precucuteni, ilustrează specificul contribuției celor două culturi la formarea aspectului cultural discutat.

¹⁴ Materialul ne-a fost cedat de Ion Chicideanu, căruia îi mulțumim și pe această cale.

¹⁵ S. Marinescu-Bîlcu, *Cultura Precucuteni pe teritoriul României*, București, 1974, fig. 62/2.

¹⁶ I. T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 45/4.

¹⁷ E. Coșea, *Dacia*, NS, 20, 1976, fig. 18/12.

¹⁸ H. Todorova, *Eneolit Bălgarii* Sofia, 1979, fig. 34.

¹⁹ T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 40/6 ; 41/3.

²⁰ Seure et Degrand, *BCH*, 30, 1906, fig. 68. Alte exemplare cunoscute în aria gumelnițeană sînt cele de la Gumelnița, vezi V. Dumitrescu, *Arta neolitică în România*, București, 1968, fig. 21 ; și Brăilița, vezi N. Harțușe și F. Anastasiu, *Catalogul selectiv al colecției de arheologie a Muzeului Brăilei*, Brăila, 1976, fig. 139.

²¹ I. T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 42/1.

²² D. Galbenu, *SCIV*, 13, 1962, 2, fig. 6/3.

²³ M. Petrescu-Dimbovița, *op. cit.*, fig. 24/13.

²⁴ I. T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 36/8.

²⁵ *Ibidem*, fig. 35/9.

²⁶ N. Harțușe și F. Anastasiu, *op. cit.*, fig. 273.

Motivele ornamentale, din care noi am selectat pentru prezentarea grafică mai ales pe cele pictate bicrom și pe cele incizate, relevă și mai pregnant distanța dintre elementele numite Protocucuteni și Stoicani-Aldeni. Se impune o observație preliminară; elementul caracteristic din punctul de vedere al frecvenței în ceramica Stoicani-Aldeni și Protocucuteni (Cucuteni A1) este canelura, în special cea orizontală, dispusă pe gît sau margine și umăr, și canelura oblică, numai pe umăr. Oricîtă de sumară ar fi analiza originii lor, rezultă că este vorba de tradiția Precucuteni III. Cu toate acestea, *noul* îl reprezintă motivul pictat cu alb. Și aici facem o a doua observație: în timp ce în aria Stoicani-Aldeni acest motiv apare independent ²⁷, cu rare importuri de ceramică tricromă ²⁸, în așezările considerate protocucuteniene, pictura bicromă apare numai alături de cea tricromă ²⁹. Pe de altă parte, fără să intrăm în amănuntele legate de originea acestui tip de pictură ³⁰, credem că ideea preluării *concepției* și a motivisticii ornamentale din aria gumelnițeană este definitorie. În acest sens, folosirea grafitului de către comunitățile Stoicani-Aldeni, dar nu și de cele Protocucuteni, are în primul rînd o semnificație culturală, ilustrînd clar filiația genetică.

Referitor la motivistica ornamentală propriu-zisă, planșele pun în evidență marea diferență dintre bicromia de tip Aiușd, Frumușica, Izvoare II 1 și cea Stoicani-Aldeni. Aici se cuvine să subliniem faptul, nepus în evidență de planșele noastre, că doar în cuprinsul acestui aspect apar șirurile verticale de caneluri sau impresiuni ce înconjoară fundul vasului, motiv specific precucutenian ³¹. Pe de altă parte, lipsa unor elemente din cadrul ceramicii Stoicani-Aldeni atît de caracteristice pentru ceramica protocucuteniană (fig. 7), cum ar fi ovele, ilustrează elocvent diferența dintre ele. Nu putem nici să nu luăm în considerare unele elemente comune, subliniate în special de A. Nițu ³². Este vorba în primul rînd de decorul canelat orizontal combinat cu cel al pastilelor imprimare, umplute cu alb ³³. Aceasta se datorează, după părerea noastră, preluării de către comunitățile zise Protocucuteni a motivului din aria Stoicani-Aldeni, unde apare independent de ceramica tricromă, împreună cu alte elemente cum ar fi paharul în formă de lalea. Avînd în vedere aceste exemple, considerăm că deși originar cultura Cucuteni și aspectul Stoicani-Aldeni derivă din același fond cultural, este vorba de faza a treia a culturii Precucuteni, ele sînt două noțiuni distincte. Nota caracteristică a aspectului Stoicani-Aldeni o dau elementele gumelnițene. Pe lîngă ceramică, putem să facem referiri mai ales la plastica antropomorfă, unde figurinele de tip gumelnițean ³⁴ coexistă alături de cele

²⁷ I. T. Dragomir, *op. cit.*, p. 112, aparține, după autor, fazei a III-a.

²⁸ M. Petrescu-Dimbovița *op. cit.*, p. 148, cf. E. Comșa, *op. cit.*, p. 24, nota 5.

²⁹ Trebuie totuși să amintim observațiile de la Frumușica, unde apar locuințe cu ceramică exclusiv bicromă, alături de locuințe cu ceramică exclusiv policromă, fără ca stratigrafic să se poată stabili vreo diferență între ele, vezi C. Mătășă, *op. cit.*, p. 90.

³⁰ Vl. Dumitrescu, SCIV, 14, 1963, 1, nota 3, afirmă clar originea picturii cu alb din aria cucuteniană în pictura cu grafit gumelnițeană, iar A. Nițu, *op. cit.*, p. 86, susține preluarea ei din cultura Precucuteni.

³¹ S. Marinescu-Bilcu, *op. cit.*, fig. 65/3, 4, 6; I. T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 44/12, 13.

³² A. Nițu, *op. cit.*, p. 87.

³³ I. T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 31/4; 38/3, etc.; R. Vulpe, *op. cit.*, fig. 94/2, etc.

³⁴ I. T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 54/7, 13 etc., specifică culturii Gumelnița fiind și poziția ridicată a miinilor în semn de adorare. La Tirpești, în aria Precucuteni III, întîlnim un exemplar asemănător, vezi S. Marinescu-Bilcu, *op. cit.*, fig. 81/5.

precucuteniene cordiforme, ce vor fi transmise și arealului cucutenian³⁵. O remarcă specială trebuie să facem referitor la o figurină specifică culturii Precucuteni, este vorba de un tip de „ginditoare” care sprijină cu o mână obrazul, iar cu cealaltă cotul primei mâini³⁶, figurină identică cu fragmentul descoperit la Dodești³⁷. Totodată, ca element plastic comun, specific numai culturii Precucuteni și aspectului Stoicani-Aldeni, întâlnim simbolul mâinii pe pîntecul unor vase, ele reprezentînd partea terminală a toartelor³⁸. Nu putem însă nega faptul că în zona de contact dintre comunitățile precucuteniene și gumelnițene sinteza care a avut loc nu a fost o preluare sau o transmisie mecanică de elemente, ci un amestec filtrat de necesitățile practice, estetice și, probabil, religioase ale celor două componente.

Datorită faptului că noi considerăm aspectul Stoicani-Aldeni ca o sinteză dintre culturile Precucuteni III și Gumelnița A1, ținem să facem o remarcă specială asupra concepției despre originea acestui aspect, exprimată de I. T. Dragomir în monografia citată. La pagina 52 putem citi : „... s-a putut preciza că la crearea aspectului cultural Stoicani-Aldeni au avut prioritate genetică cele două mari culturi neo-eneolitice Gumelnița și Cucuteni la nivelul fazei Gumelnița A1 și respectiv fazei Cucuteni A1 (Protocucuteni)”. În același timp, în tabelul cronologic de la pagina 111 care, conform autorului, trebuia să ușureze înțelegerea punctului lui de vedere, etapa întâi (I) a aspectului Stoicani-Aldeni este parțial paralelă, în faza de început, cu faza a III-a a culturii Precucuteni și deci parțial anterioară etapei Cucuteni A1 (Protocucuteni). De aici rezultă o gravă contradicție în concepția autorului, pentru că o cultură sau aspect cultural *nu* se poate naște dintr-o cultură care îi este posterioară³⁹. Involuntar, în tabelul respectiv, autorul ilustrează concepția care ni se pare justă și anume faptul că la nașterea aspectului Stoicani-Aldeni au contribuit comunitățile gumelnițene (faza A1) și precucuteniene (faza a III-a).

În ceea ce privește momentul de început al acestui aspect, avînd în vedere faptul că importurile precucuteniene din Muntenia pot fi sesizate la sfîșitul culturii Boian și începutul culturii Gumelnița⁴⁰, considerăm că

³⁵ *Ibidem*, fig. 53/5, 10, iar pentru Protocucuteni vezi R. Vulpe, *op. cit.*, fig. 227/1, 228. Reprezentarea mâinilor prin proeminențe laterale este un alt element precucutenian.

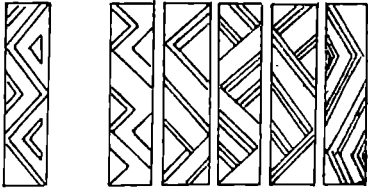
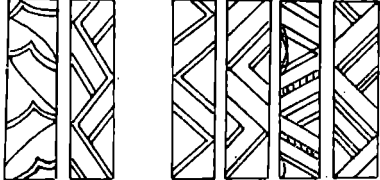
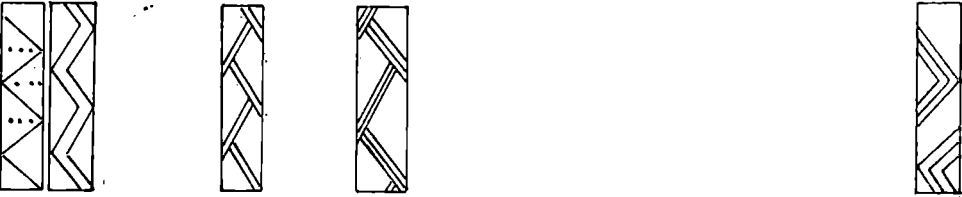
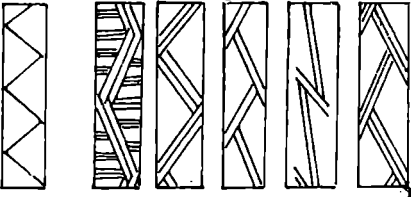

³⁶ S. Marinescu-Bîlcu, *op. cit.*, fig. 73/1 (Precucuteni II), fig. 73/6 (Precucuteni III).

³⁷ I. T. Dragomir, *op. cit.*, 53/11.

³⁸ *Ibidem*, fig. 45/7, 8, iar pentru cultura Precucuteni vezi S. Marinescu-Bîlcu, *op. cit.*, fig. 84/7 și poate și 8.

³⁹ Și mai gravă decît această neconcordanță, sau contradicție, ni se pare însă faptul că ideii fundamentale din monografie se regăsesc identic la A. Nițu, *op. cit.*, articol apărut în 1973. Dăm în acest sens un exemplu, iar comentariile le considerăm de prisos. La A. Nițu, *op. cit.*, p. 87 putem citi : „Ceramica componentei cucuteniene din cadrul complexului Stoicani-Aldeni a creat toate categoriile și speciile ceramicii bicrome „alb pe roș” cu aspecte decorative proprii acestei etape și le transmite complexului Cucuteni A, în cadrul căruia aspectele lor decorative sîc dezvoltă de-a lungul etapelor Cucuteni A2—A3. Fenomenul nu se repetă în complexul ceramic al fazei Gumelnița A2, discriminînd clar filiația genetică și caracterul cucutenian al ceramicii bicrome”. La I. T. Dragomir *op. cit.*, p. 92, penultimul paragraf putem citi : „Ceramica componentei cucuteniene din cuprinsul aspectului Stoicani-Aldeni a creat toate categoriile ceramicii bicrome „alb pe roș” cu aspecte decorative proprii acestei *pericade neo-eneolitice* și le-a transmis complexului Cucuteni A, în cadrul căruia aspectele lor *ornamentale* se dezvoltă de-a lungul etapelor ulterioare Cucuteni A2—A3. *Ținem să precizăm* că acest fenomen nu este *valabil și pentru complexul ceramic al fazei Gumelnița A2, deosebind nel filiația genetică și caracterul cucutenian al ceramicii bicrome*”. Sublinierile ne aparțin și reprezintă diferențele dintre cele două texte. De asemenea, alte fraze de pe aceeași pagină merg pe linia celei de mai sus, fiind reluate identic și la pagina 113.

⁴⁰ P. Roman, SCIV, 14, 1963, 1, p. 33—50.

1.Precucuteni	
2.Ariuşd	
3.Izvôare II1	
4.Frumuşica	
5.Stoicani	
6.St.Aldeni	
7.Gumelniţa	

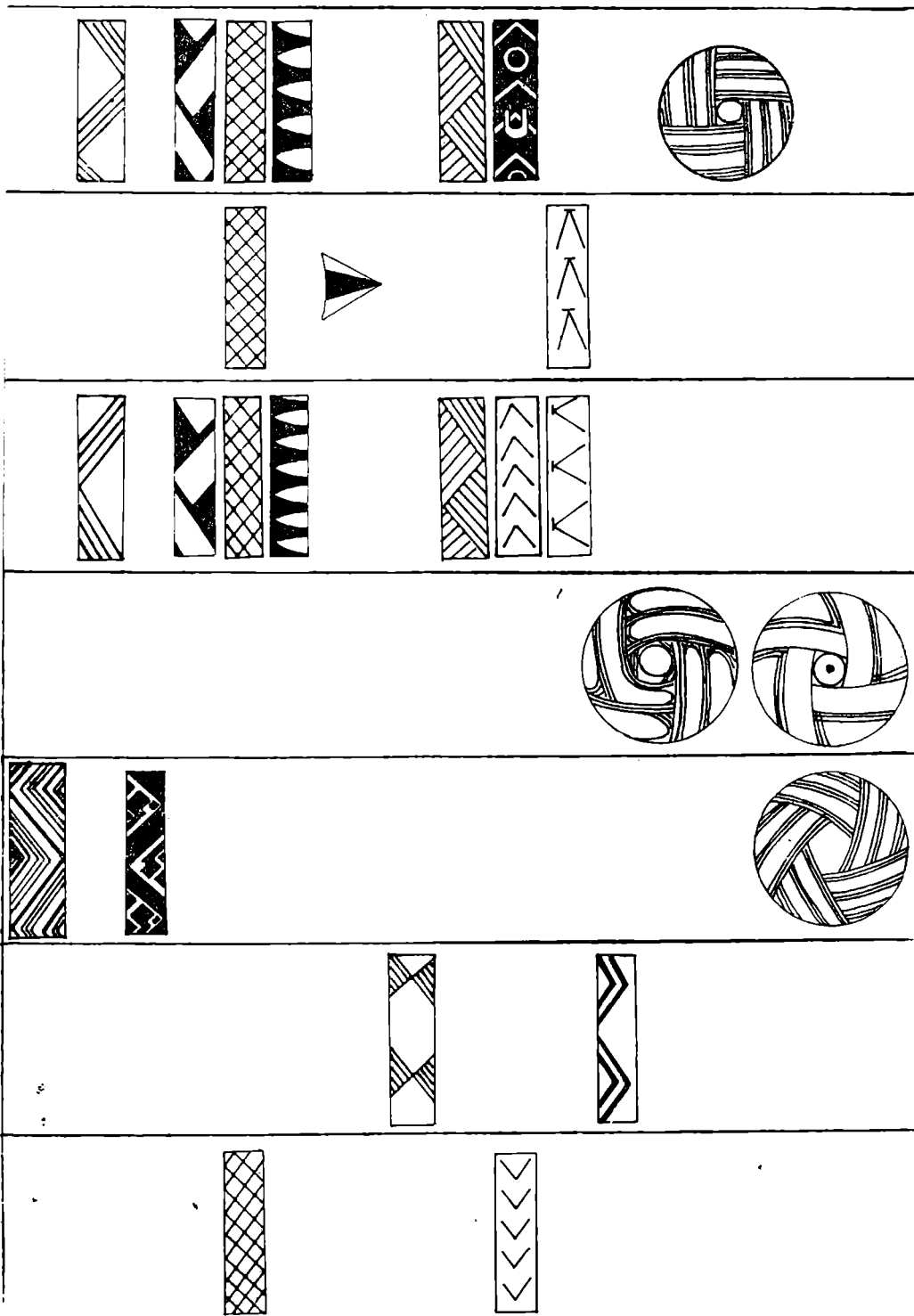

Fig. 6. Tipologia comparată a motivelor ornamentale.

4 Precucuteni	
2 Arieșd	
3 Izvoare II1	
4. Frumușica	
5 Stoicani	
6 St-Aldeni	
7 Gumelnița	

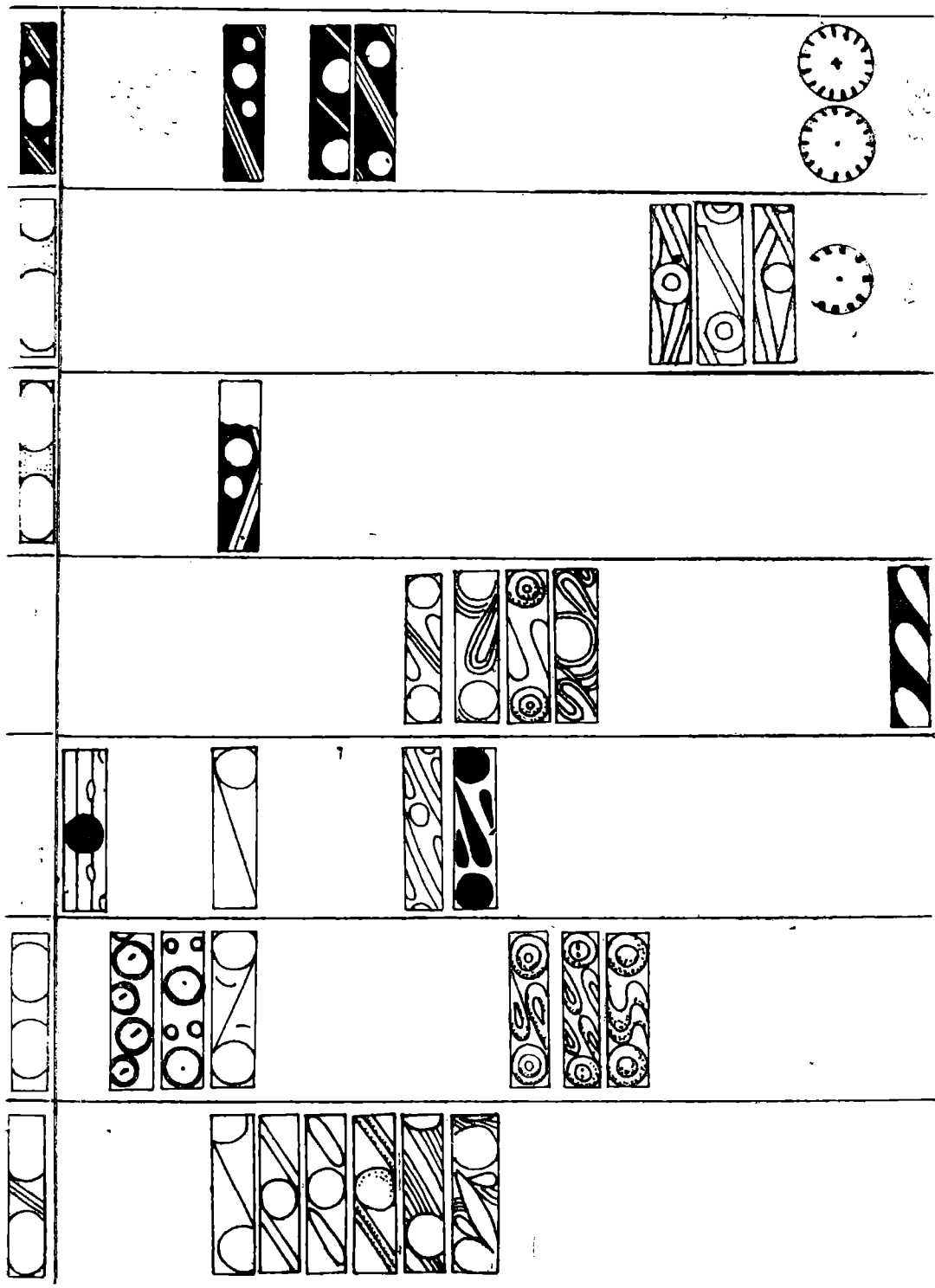

Fig. 7. Tipologia comparată a motivelor ornamentale.

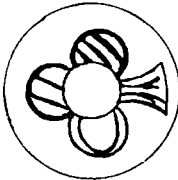
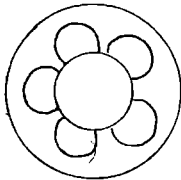
1. Precucuteni

2. Arieșd

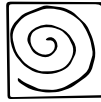
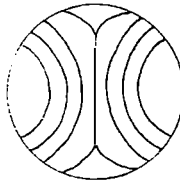
3. Izvoare II1

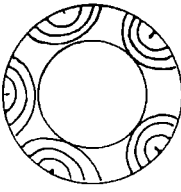
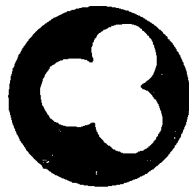
4. Frumușica

5. Stoicani

6. St.-Aldeni

7. Gumei Nița

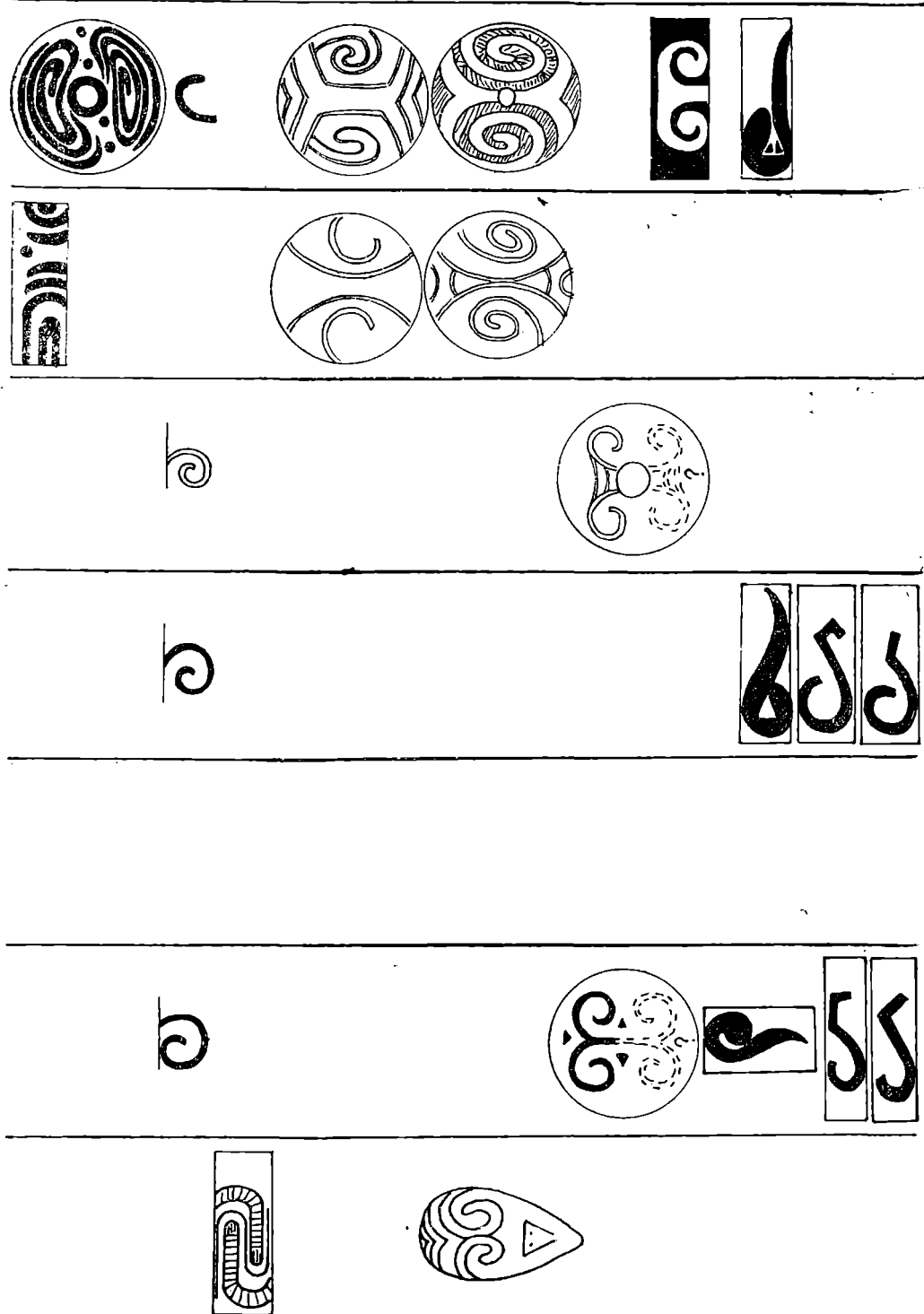
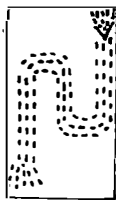
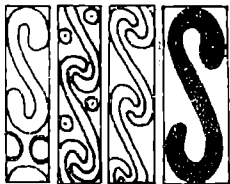
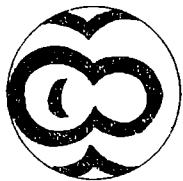

Fig. 8. Tipologia comparata a motivelor ornamentale.

1. Precuțuteni

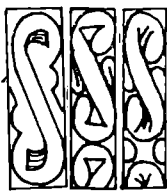
2. Arușd

3. Izvoare II 1

4. Frumușica

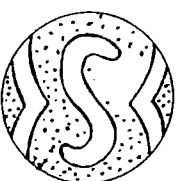

5. Stoicani

6. St-Aldeni

7. Gumești

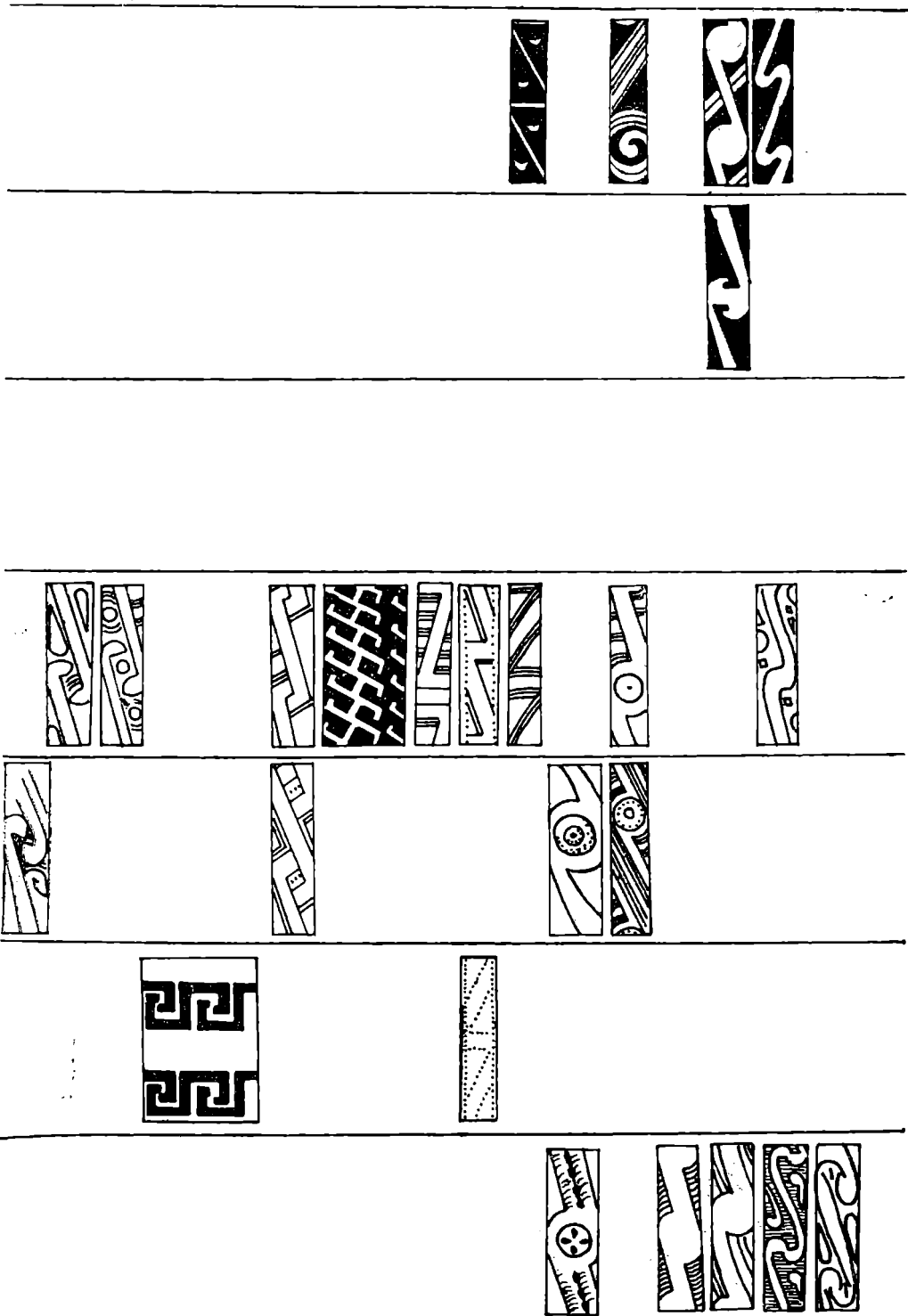

Fig. 9. Tipologia comparată a motivelor ornamentale.

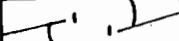

1. Precucuteni	2. Ariușd	3. Izvoare II1	4. Frumușica	5. Stoicani	6. St.-Aldenii	7. Gumelenița
						
						

Fig. 10. Tipologia camărașă a artelor ornamentale.

trebuie plasat în a doua jumătate a evoluției fazei Gumelnița A1. Dealtfel, chiar și din punct de vedere logic este necesar să acceptăm că o sinteză culturală nu se poate naște instantaneu în momentul contactului dintre elementele componente.

Referindu-ne la momentul de sfârșit al acestui aspect, trebuie să constatăm că la Stoicani avem o serie de elemente post Gumelnița A1 ca : stră-

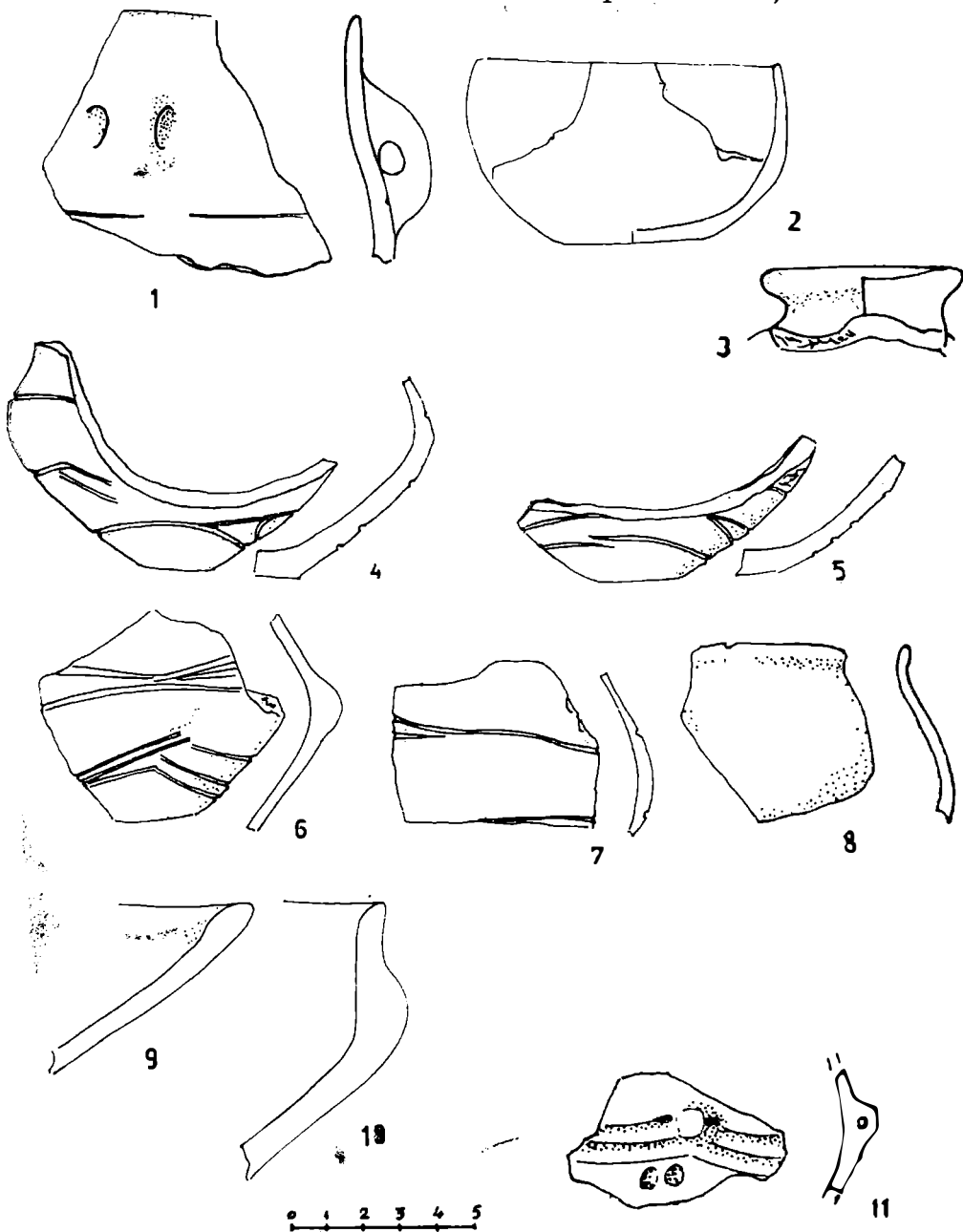

Fig 11. 1-10 ceramică Stoicani-Aldeni de la Năieni, jud. Buzău : 11 import Stoicani-Aldeni de la Măriuța, jud. Călărași.

chini cu buza îngroșată în interior (un exemplar apare și la Năeni, fig. 11/9), castroane cu umăr carenat sau cu marginea îndoită în interior ⁴¹.

La acestea se adaugă faptul că rozeta de pe umărul paharului de la Băneasa ⁴² se regăsește la Cernavoda ⁴³ și Sultana ⁴⁴, în medii gumelnițene tirzii, precum și fragmentul descoperit la Măriuța, jud. Călărași, care ilustrează faptul că ne aflăm în prezența unui import specific Stoicani-Aldeni într-un nivel care, din punct de vedere cronologic, se plasează la sfârșitul fazei A2, dar mai sigur în faza B1 ⁴⁵ (fig. 11/11).

În concluzie, considerăm că originea aspectului Stoicani-Aldeni se datorează contactului dintre comunitățile Gumelnița A1 și Precucuteni III, rezultând un aspect de sinteză al cărui început se poate plasa la mijlocul fazei Gumelnița A1. Totodată considerăm, din lipsa unor dovezi concrete pînă în prezent, că nu se poate vorbi pentru aria cucuteniană pură de un orizont bicrom nealterat de tricromie. Acest orizont este specific ariei Stoicani-Aldeni, ea contribuind într-o modalitate care urmează să fie elucidată de cercetările viitoare la nașterea marelui complex Cucuteni.

Pe de altă parte, plasăm sfârșitul acestui aspect la un nivel Gumelnița A2 final — B1 sau Cucuteni A3b.

EINIGE FRAGEN ZUM STOICANI-ALDENI ASPEKT

ZUSAMMENFASSUNG

Davon ausgehend, daß der Stoicani-Aldeni-Kulturaspekt als ein Syntheseaspekt Gumelnița-Ariusd, Gumelnița-Precucuteni, Gumelnița-Cucuteni A₁ (Protocucuteni) oder sogar als eine regionale Variante der Gumelnița-Kultur betrachtet wurde, stellt der Verfasser die in Betracht gezogenen Elemente gegenüber. Die Schlußfolgerung, die sich aus der vergleichenden Behandlung des keramischen Materials ergibt, ist, daß der vorliegende Aspekt eine Erscheinung einer Symbiose zwischen den Kulturen Precucuteni III und Gumelnița A₁ darstellt und daß sein Ausgangspunkt gegen Mitte der Gumelnița A₁-Etappe anzusetzen ist, weil die Precucuteni III — Importe auf dem Gumelnița-Verbreitungsgebiet die Tatsache bezeugen, daß die zwei Kulturen zeitgleich waren. Andererseits ist es logisch unmöglich anzunehmen, daß ein Syntheseelement augenblicklich im Moment der Kontakte zwischen den Trägern der beiden Kulturen entstanden wäre.

Schließlich vermerkt noch der Verfasser anhand einiger Nach-Gumelnița A₁-Elemente von Stoicani, sowie auf Grund einiger Importe vom Typ Stoicani-Aldeni von Măriuța, daß sich der in Frage kommende Aspekt auch nach dem Ende der Gumelnița A₁-Phase entwickelte.

ABBILDUNGSVERZEICHNIS

Abb. 1—5. Vergleichende Typologie der Keramikformen.

Abb. 6—10. Vergleichende Typologie der Verzierungsmotive.

Abb. 11.1—10 Keramik vom Stoicani-Aldeni-typus von Năeni, jud. Buzău : 11 Stoicani-Aldeni-importe von Măriuța, jud. Călărași.

⁴¹ M. Petrescu—Dimbovița, *op. cit.*, fig. 32/1—6, 7, 9, 11 ; 38/6, 7 ; 39/6.

⁴² I. T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 46/2.

⁴³ A. Langsdorff și I. Nestor, PZ, 20, 1929, fig. 4/2, 7.

⁴⁴ Decorul apare pe un suport inedit, aflat în muzeul din Oltenița și l-am putut studia prin bunăvoința lui Done Șerbănescu, căruia îi mulțumim și pe această cale.

⁴⁵ Așezarea de la Măriuța are două niveluri, fragmentul amintit aparține stratigrafic nivelului superior.